

Türkiye'nin Güvenlik Politikalarına İstihbarat Teşkilatlarının Katkısı

OĞUZ GİRAY*

Dr.
Yeditepe Üniversitesi, Kamu Yönetimi Bölümü

**Oğuz Giray 1965 yılında Anıradada doğdu. Atatürk Üniversitesi İİBF İktisat bölümünde Lisans, Trakya Üniversitesi İktisat Ana Bilim Dalı'nda Yüksek Lisans, Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Kamu Hukukunda Yüksek Lisans ve Yeditepe Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bütünleşik Doktora programında eğitimlerini tamamladı. Yeditepe Üniversitesi İİBF Kamu Yönetimi Bölümü'nde Doktor Öğretim Görevlisi olarak ders vermektedir.*

ORCID: 0000-0002-0304-1516

E-posta: oguzgiray65@gmail.com

Geliş Tarihi: 9.5.2024

Kabul Tarihi: 15.9.2024

Atf: Giray, O. (2024). Türkiye'nin Güvenlik Politikalarına İstihbarat Teşkilatlarının Katkısı. *BRIQ Kuşak ve Yol Girişimi Dergisi*, 6(1), 74-91.

ÖZ

İstihbarat, devletlerin güvenliklerini sağlamak için kullandığı bir araç olmuştur. Bu, öncelikli olarak bilgi toplama ve değerlendirme sürecini içeren çaba, zamanla profesyonelleşerek, devletlerin güvenlik stratejilerini belirleyen bir unsur haline gelmiştir. Devletlerin varlığını devam ettirmesinin en önemli ayaklarından biri güvenliktir. Bunun askeri, ekonomik boyutları olduğu gibi, kurulan ittifaklar gibi farklı boyutları da mevcuttur. İstihbarat da bu yöntemlerden biridir ve devletin politikalarında, gelecek planlarında ve anlık güvenlik tedbirlerinde önemli bir rol oynamaktadır. Günümüzde siber güvenlik teknolojileri, ulusal güvenlik ve ekonomi güvenliği konularında önemli bir bileşendir. Türkiye siber tehditlere karşı geliştirdiği siber güvenlik politikalarıyla ulusal güvenliği güçlendirmeyi amaçlayan önemli adımlar atmaktadır. Bu adımlar Türkiye'nin ulusal ve uluslararası güvenlik politikalarında daha güçlü bir konumda olmasını sağlamaktadır. Bu makalede, istihbarat faaliyetlerinin devlet güvenliğine olan etkisi ve devlet politikalarını nasıl şekillendirdiği incelenecektir. Ayrıca, hangi istihbarat türlerinin devletin güvenlik politikalarında etkili olduğu da ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: güvenlik, güvenlik politikaları, istihbarat, siber güvenlik, Türkiye.

Contributions of Intelligence Agencies to Türkiye's Security Policies

ABSTRACT

Intelligence has been a tool used by states to ensure their security. This effort, which primarily involves the process of gathering and evaluating information, has become professionalized over time and has become an element that determines the security strategies of states. Security is one of the most important pillars of a state's continued existence. This has military and economic dimensions, as well as other dimensions such as alliances. Intelligence is one of these methods and plays an important role in state policies, future plans and instant security measures. Today, cyber security technologies are an important component of national security and economic security. Türkiye is taking important steps to strengthen national security by developing cyber security policies against cyber threats. These steps enable Türkiye to be in a stronger position in national and international security policies. This article will examine the impact of intelligence activities on state security and how they shape state policies. It will also examine which types of intelligence are effective in state security policies.

Keywords: intelligence, cyber security, security, security policy, Türkiye.

Giriş

İSTİHBARAT, GÜNÜMÜZDEKİ KARMAŞIK güvenlik ortamında devletlerin stratejik kararlarını belirlemede ve ulusal güvenliklerini sağlamada kritik bir unsur olarak öne çıkmaktadır. Küreselleşmenin getirdiği dinamikler, devletlerin karşılaştığı tehditleri ve riskleri daha karmaşık hale getirmekte, bu da istihbaratın rolünü daha da hayati hale getirmektedir (Scott & Jackson, 2004). Özellikle terörizm, siber saldırılar, organize suçlar gibi küresel boyutta sınırları aşan tehditler, geleneksel askeri güçlerin ötesinde bir risk oluşturmakta ve istihbaratın derinlemesine analizleri ve bilgi sağlama kapasitesi olmadan etkili bir şekilde ele alınamamaktadır (Gill, 2012; Andrew, 1997; Moran, 2015; Scott & Jackson, 2004).

Coğrafi konumu ve bölgesel dinamikler, Türkiye'nin güvenlik politikalarını karmaşıklaştırmakta ve istihbaratın bu politikalara sağladığı katkılar önem kazanmaktadır. Dolayısıyla, istihbaratın doğru, güvenilir ve zamanında bilgi sağlama yeteneği, Türkiye'nin güvenlik stratejilerinin etkin bir şekilde yürütülmesi açısından kritik bir öneme sahiptir.

Türkiye gibi önemli bir stratejik konuma sahip olan ülkeler, çeşitli iç ve dış tehditlerle sürekli karşı karşıya kalmaktadır. Coğrafi konumu ve bölgesel dinamikler, Türkiye'nin güvenlik politikalarını karmaşıklaştırmakta ve istihbaratın bu politikalara sağladığı katkılar önem kazanmaktadır. Dolayısıyla-

la, istihbaratın doğru, güvenilir ve zamanında bilgi sağlama yeteneği, Türkiye'nin güvenlik stratejilerinin etkin bir şekilde yürütülmesi açısından kritik bir öneme sahiptir. Bu bağlamda, istihbaratın sağladığı bilgi ve analizler, hem iç hem de dış tehditlere karşı Türkiye'nin ulusal, siyasi, ekonomik çıkarlarının korunmasına katkı sağlamaktadır (Hastedt, 2022; Hoffman, 2022). Bu nedenle, istihbaratın rolü ve etkisi, Türkiye'nin güvenlik politikalarının belirlenmesinde ve uygulanmasında son derece önemlidir.

Bu makale, Türkiye'nin güvenlik politikalarında istihbarat teşkilatlarının katkılarını incelemeyi amaçlamaktadır. Güvenlik politikalarında siber güvenlik teknolojilerinin yerine ayrıca değinilmektedir. Ulusal ve uluslararası boyutta siber güvenlik politikalarının Türkiye'nin güvenlik stratejilerini belirlemedeki etkinliği makalede incelenmektedir. Türkiye, güvenlik açısından, farklı bölgesel dinamikler ve çeşitli iç ve dış tehditlerle şekillenen karmaşık bir coğrafyada yer almaktadır. Bu bağlamda, Türkiye'nin istihbarat faaliyetleri, ulusal güvenliğin sağlanmasında ne tür bir rol oynamaktadır? Hangi istihbarat çeşitleri Türkiye'nin güvenlik politikalarını belirlemede etkilidir? Bu soruların yanıtları, bu makalenin kapsamı içinde incelenecektir.

Uluslararası İlişkiler Teorilerinde Güvenlik

Güvenliğe Realist Bakış

Realizm, uluslararası ilişkilerdeki temel teorilerden biri olarak, devletlerin güvenlik ve dış politika tercihlerini anlamak için önemli bir çerçeve sunar (Booth, 1991; Walt, 2010). Bu teori, devletlerin uluslararası sistemdeki en önemli hedefinin ulusal güvenliklerini sağlamak ve egemenliklerini sürdürmek olduğunu ileri sürmektedir. Realist bakış açısına göre, uluslararası ilişkilerde devletler arasındaki ilişkileri belirleyen temel unsur güç dengesidir ve

"İstihbarat, günümüzdeki karmaşık güvenlik ortamında devletlerin stratejik kararlarını belirlemede ve ulusal güvenliklerini sağlamada kritik bir unsur olarak öne çıkmaktadır" (Fotoğraf: Global Times, 2024).

bu bağlamda devletler, ulusal çıkarlarını koruma amacıyla hareket etmektedirler (Karabulut, 2015). Devletler arası ilişkilerde güvensizlik ortamının hüküm sürdüğü anarşik bir sistemde, her devlet kendi güvenliğinden sorumlu olup, diğer devletlerin tehditlerinden korunmak adına stratejik kararlar almaktadır.

Realist teori, devletlerin uluslararası sistemde sürekli bir güvenlik kaygısı taşıdığını öne sürmektedir. Bu kaygı, uluslararası sistemin anarşik yapısından kaynaklanmakta ve devletlerin kendi güvenliklerini sağlama zorunluluğunu doğurmaktadır. Bu noktada istihbarat, realist güvenlik anlayışında kilit bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. İstihbarat, devletlerin uluslararası arenada rakiplerinin niyetlerini, askeri kapasitelerini ve stratejik hamlelerini öngörmeleri amacıyla bilgi toplama ve analiz etme sürecini ifade etmektedir. Realist teori, bu süreci, devletlerin güç dengesini yönetme ve potansiyel tehditlere karşı hazırlıklı olma çabasının merkezinde görmektedir. Devletlerin ulusal gü-

venliklerini sağlama çabaları, doğru ve zamanında alınan istihbarat bilgilerine dayanmaktadır. İstihbarat, devletlerin diğer devletlerin askeri hazırlıklarını, stratejik ittifaklarını ve dış politikalarını anlamalarına ve buna uygun politikalar geliştirmelerine katkı sağlamaktadır. Bu çerçevede, realist bakış açısında istihbarat, güvenliğin sağlanmasında ve güç dengesi stratejilerinin oluşturulmasında hayati bir rol oynamaktadır.

Realist teorinin uluslararası ilişkilerde belirsizlik ve güvensizliğin doğal olduğunu kabul etmesi, devletleri güçlü istihbarat mekanizmalarına yönlendirmektedir. Devletler, uluslararası sistemdeki belirsizlikleri azaltmak, tehditleri daha öngörülebilir hale getirmek ve ulusal güvenlik politikalarını bu doğrultuda şekillendirmek amacıyla istihbarat kullanmaktadırlar. İstihbarat, devletlerin dış tehditlere karşı daha proaktif bir tutum sergilemelerine ve ulusal güvenliklerini koruma çabalarını güçlendirmektedir. İstihbaratın realist teorideki diğer önemli bir işlevi ise güç dengesine katkıda bulunmasıdır.

Güç dengesi, realist teoride devletlerin rakip devletlerin güç biriktirme çabalarına karşı dengeleyici stratejiler geliştirmeleri gerektiğini öne sürmektedir. Bu noktada, istihbarat, rakip devletlerin askeri ve politik kapasitelerinin doğru bir şekilde anlaşılmasını sağlayarak, devletlerin güç dengesini daha etkin bir şekilde yönetmelerine olanak tanımaktadır. Tarihsel olarak, Soğuk Savaş dönemi bu duruma örnek teşkil etmektedir. Özellikle ABD ve Sovyetler Birliği arasındaki nükleer silahlanma yarışında, her iki taraf da karşı tarafın stratejik hamlelerini ve askeri kapasitelerini takip edebilmek adına yoğun istihbarat faaliyetlerinde bulunmuşlardır. Bu örnek, istihbaratın realist güvenlik politikalarına olan katkısını somut bir şekilde or-

taya koymaktadır.

Realist teorinin güvenlik ve güç dengesine dayalı yaklaşımında istihbarat, devletlerin ulusal güvenliklerini sağlama ve uluslararası sistemdeki güç dengelerini yönetme süreçlerinde vazgeçilmez bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Devletler, istihbarat yoluyla rakiplerinin askeri kapasitelerini ve politik hamlelerini öngörmekte, güvenlik stratejilerini bu bilgiler doğrultusunda şekillendirmekte ve ulusal çıkarlarını koruma çabasına girmektedirler. Bu nedenle, realist teori kapsamında istihbarat, uluslararası arenada güvenliği sağlama ve güç dengesini kurma süreçlerinin temel bir bileşeni olarak değerlendirilmektedir (Kolasi, 2014).

“Terör örgütlerine karşı askeri operasyonlar devletlerin güvenlik politikasında önemli bir yere sahiptir”
(Fotoğraf: MSB, 2019).

Güvenliğe Liberal Bakış

Liberal teori, uluslararası ilişkilerde devletler arasındaki işbirliği, uluslararası kurumların önemi ve barışçıl çözümler üzerine yoğunlaşan bir perspektif sunmaktadır. Bu bakış açısı, uluslararası güvenliğin sağlanmasında devletlerin birbirleriyle işbirliği yapmasının ve küresel normların geliştirilmesinin kritik bir rol oynadığını savunmaktadır. Liberalizme göre, güvenlik yalnızca devletlerin askeri kapasiteleri ile sağlanmamaktadır; aksine, güvenlik işbirliği, ekonomik entegrasyon, demokratikleşme ve uluslararası kurumların etkili çalışması ile güçlendirilmektedir. Bu bağlamda, istihbarat, liberal güvenlik anlayışında farklı bir işlev kazanmaktadır; devletler arası güven inşası ve ortak tehditlere karşı işbirliğinin bir aracı olarak değerlendirilmektedir (Birdişi, 2011).

Liberal bakış açısına göre, istihbarat, devletlerin sadece kendi ulusal güvenliklerini korumak için değil, aynı zamanda uluslararası işbirliği ve güvenliği artırmak amacıyla kullanılmaktadır.

Liberal bakış açısına göre, istihbarat, devletlerin sadece kendi ulusal güvenliklerini korumak için değil, aynı zamanda uluslararası işbirliği ve güvenliği artırmak amacıyla kullanılmaktadır. Bu teori, devletlerin bireysel güç rekabetinden ziyade ortak güvenlik tehditlerine karşı işbirliği yapmalarını savunmaktadır. Bu işbirliği çerçevesinde istihbarat, devletler arasında bilgi paylaşımı, güven inşa edici önlemler geliştirme ve uluslararası

sı terörizm, organize suçlar ya da küresel krizler gibi ortak tehditlerle mücadele etme amacına hizmet etmektedir. Liberal teoriye göre, devletler, uluslararası ilişkilerde yalnızca kendi çıkarlarına odaklanmak yerine, karşılıklı bağımlılığı artıran mekanizmalar yoluyla güvenlik endişelerini ele almalıdırlar. Bu anlamda istihbarat, devletlerin birbirlerine güven duymasını sağlayan ve işbirliğini pekiştiren bir araç olarak kullanılmaktadır. Özellikle uluslararası kurumlar ve ittifaklar çerçevesinde istihbarat paylaşımı, devletlerin birbirleriyle işbirliği yaparak küresel güvenlik sorunlarını çözmelerine katkıda bulunmaktadır. Örneğin, Birleşmiş Milletler veya NATO gibi uluslararası organizasyonlar, üye devletler arasında istihbarat paylaşımını teşvik ederek, küresel güvenliğin korunmasına yönelik ortak stratejiler geliştirilmesine olanak tanımaktadır. Bu işbirliği sayesinde, devletler hem ulusal güvenliklerini güçlendirmekte hem de küresel güvenlik ortamını iyileştirmektedirler.

Liberal teori, uluslararası güvenlik anlayışında uluslararası kurumların oynadığı kritik rolü vurgulamaktadır. Devletler, uluslararası kurumlar aracılığıyla istihbarat bilgilerini paylaşarak, güven artırıcı önlemler geliştirmekte ve potansiyel çatışma risklerini azaltmaktadır. Bu tür işbirlikleri, devletlerin birbirlerine olan güvenini artırmakta ve savaş ihtimalini düşürmektedir. Ayrıca, uluslararası kurumlar, devletlerin güvenlik politikalarını daha şeffaf hale getirmekte ve uluslararası arenada barışı teşvik etmektedir. Bu bağlamda, istihbarat paylaşımı, güvenlik işbirliğini destekleyen ve güçlendiren temel unsurlardan biri olarak kabul edilmektedir (Doyle, 2005; Jones & Davies, 2012; Layne, 1994). Ekonomik entegrasyon ve ticaret ilişkileri de liberal güvenlik anlayışında önemli bir yere sahiptir. Ekonomik bağların güçlenmesi, devletler arasında karşılıklı bağımlılık yaratmakta ve bu bağımlılık, savaş ve çatışma risklerini azaltmaktadır.

Bu doğrultuda, istihbarat paylaşımı, yalnızca güvenlik politikalarıyla sınırlı kalmamakta, aynı zamanda ekonomik işbirliği ve uluslararası ticaretin güvenliğini sağlamaya yönelik stratejik bir araç olarak kullanılmaktadır (Baylis, 2008). Örneğin, devletler arasında ekonomik istihbarat paylaşımı, uluslararası ticaretin güvenli bir şekilde yürütülmesine katkı sağlayarak, karşılıklı bağımlılık ilkesini pekiştirmektedir.

Liberalizmin bir diğer önemli unsuru ise demokratikleşme sürecidir. Liberal teoriye göre, demokratik ülkeler arasındaki ilişkiler daha barışçıl ve istikrarlıdır. Demokratik devletler, içsel olarak daha şeffaf ve hesap verebilir oldukları için, güvenlik politikalarını daha açık bir şekilde yürütmektedirler. Bu çerçevede, istihbarat paylaşımı ve

işbirliği, demokratik ülkeler arasında güvenliğin sağlanmasında önemli bir role sahiptir. Liberal teorisyenler, demokratikleşmenin uluslararası barışa katkı sağladığını savunmakta ve demokratik ülkeler arasında çatışma olasılığının daha düşük olduğunu iddia etmektedirler. Dolayısıyla, demokratik devletler arasındaki istihbarat işbirliği, uluslararası güvenlik ortamının güçlenmesine katkıda bulunmaktadır.

Güvenliğe Marksist Bakış

Marksist teori, güvenlik kavramını kapitalist sistemin yarattığı ekonomik eşitsizlikler, sınıf mücadeleleri ve emperyalist politikalar çerçevesinde ele al-

STILL ROLLING, BUT——!

"Marksist yaklaşıma göre güvenliğe dair tartışmalar, kapitalist üretim tarzının dayattığı ekonomik sömürü ve egemen sınıfların çıkarlarını koruma amacıyla yürütülen politikaların bir yansıması olarak görülmektedir" (Karikatür: Industrial Worker, 1911).

maktadır. Bu perspektife göre, uluslararası güvenlik, devletler arası güç dengelerinden ziyade, ekonomik yapılar ve sınıfsal ilişkiler üzerinden şekillenmektedir (Birdişi, 2011). Güvenliğe dair tartışmalar, kapitalist üretim tarzının dayattığı ekonomik sömürü ve egemen sınıfların çıkarlarını koruma amacıyla yürütülen politikaların bir yansıması olarak görülmektedir. Bu bağlamda, istihbarat, Marksist teori açısından, kapitalist devletlerin egemen sınıfların çıkarlarını koruma ve kapitalist sistemi sürdürme amacıyla kullandıkları bir araç olarak değerlendirilmektedir (Booth, 2007: 155-156).

Marksist teoriye göre, istihbarat, kapitalist devletlerin, küresel ekonomik sistemi ve egemen sınıfların çıkarlarını korumak amacıyla kullandıkları bir mekanizmadır. Bu bağlamda, istihbarat faaliyetleri, yalnızca askeri tehditleri bertaraf etmek için değil, aynı zamanda ekonomik ve siyasi çıkarları koruma, işçi sınıfı üzerindeki baskıyı sürdürme ve emperyalist politikaları meşrulaştırma amacı taşımaktadır.

Marksist teoriye göre, istihbarat, kapitalist devletlerin, küresel ekonomik sistemi ve egemen sınıfların çıkarlarını korumak amacıyla kullandıkları bir mekanizmadır. Bu bağlamda, istihbarat faaliyetleri, yalnızca askeri tehditleri bertaraf etmek için değil, aynı zamanda ekonomik ve siyasi çıkarları koruma, işçi sınıfı üzerindeki baskıyı sürdürme ve emperyalist politikaları meşrulaştırma amacı taşımaktadır.

Marksist perspektifte istihbarat, sınıf mücadelesinin bir aracı olarak kullanılır ve bu nedenle güvenlik politikaları, ulusal güvenliği koruma çabasından çok, kapitalist sistemin sürdürülebilirliğini sağlama gayesi gütmektedir. Kapitalist devletler, ekonomik çıkarlarını tehdit eden unsurları tespit etmek ve bu tehditlere karşı önlem almak için istihbarat faaliyetlerine başvurmaktadırlar. Marksist teorisyenler, devletlerin bu süreçte işçi sınıfının yükselişini engellemek, devrimci hareketleri baskı altına almak ve kapitalist düzenin devamını sağlamak amacıyla istihbaratı kullandığını ileri sürmektedir. Dolayısıyla, Marksist bakış açısında istihbarat, devletler arası güç dengesinden ziyade, sınıfsal yapılar arasındaki çıkar çatışmalarını yönetmek ve egemen sınıfın hâkimiyetini sürdürmek için bir araç olarak görülmektedir.

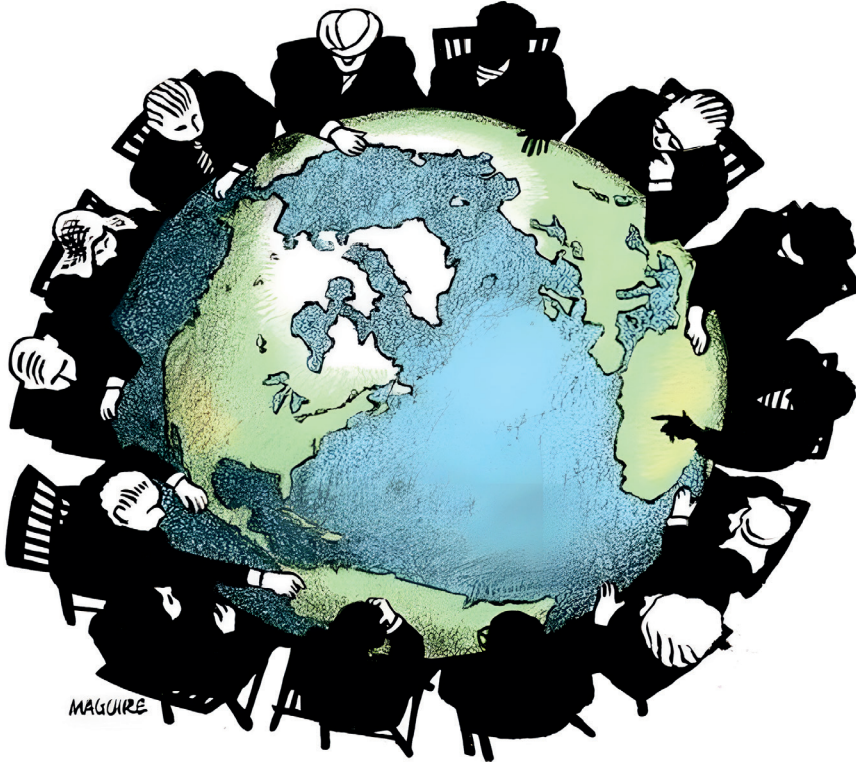
Marksist teoriye göre, emperyalizm, kapitalist devletlerin ekonomik çıkarlarını genişletme ve kaynakları kontrol etme amacıyla yürüttükleri bir politikadır. İstihbarat, bu politikaların hayata geçirilmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Emperyalist devletler, askeri ve ekonomik üstünlüklerini koruyabilmek için istihbarat faaliyetlerine başvurarak, kaynakların kontrolü ve pazarların genişletilmesi konusunda stratejik kararlar almaktadırlar. Bu çerçevede, istihbarat, emperyalist politikaların yürütülmesine hizmet eden bir araç olarak işlev görmektedir. Kapitalist devletler, emperyalist çıkarlarını korumak için diğer devletlerin ekonomik ve askeri kapasiteleri hakkında bilgi toplamakta ve bu bilgileri stratejik çıkarlarına hizmet edecek şekilde kullanmaktadırlar. Marksist perspektif, bu istihbarat faaliyetlerinin temel amacının, küresel kapitalist düzeni sürdürebilmek ve egemen sınıfların çıkarlarını koruyabilmek olduğunu savunmaktadır. Bu bağlamda, istihbaratın güvenlik anlayışına katkısı, devletler arası işbirliği veya barışı teşvik etmekten ziyade, kapitalist devletlerin ekonomik hâkimiyetini pekiştirmek üzerine kuruludur.

Marksist bakış açısında, güvenlik ve istihbarat, sınıfsal yapılar ve ekonomik eşitsizlikler üzerinden değerlendirilmektedir (Sandıklı, 2012). Güvenlik, yalnızca askeri bir mesele değil, aynı zamanda ekonomik ve sosyal adaletin sağlanmasıyla ilişkili bir olgudur. Kapitalist sistemin yarattığı eşitsizlikler, savaşların ve çatışmaların temel nedenini oluşturmaktadır. Bu nedenle, Marksist perspektife göre, güvenliğin sağlanması, ekonomik yapıların ve sınıf temelli eşitsizliklerin ortadan kaldırılmasına bağlıdır. İstihbarat ise, bu eşitsizliklerin devamını sağlamak için kullanılan bir mekanizma olarak karşımıza çıkmaktadır. Marksist teori, güvenlik politikalarının kapitalist sistemin yapısal sorunlarıyla doğrudan bağlantılı olduğunu savunmaktadır. İstihbarat, bu bağlamda, egemen sınıfların ekonomik ve siyasi çıkarlarını ko-

ruma işlevi görmekte ve işçi sınıfının ya da devrimci hareketlerin yükselişine karşı bir baskı aracı olarak kullanılmaktadır. Güvenlik, bu açıdan, sınıfsal mücadelelerin ve ekonomik eşitsizliklerin çözülmesiyle sağlanabilecek bir olgu olarak değerlendirilmekte; dolayısıyla, istihbarat da bu mücadelede sınıf mücadelesinin bir aracı olarak işlev görmektedir.

Güvenliğe Konstrüktivist Bakış

Konstrüktivist teori, uluslararası ilişkilerde güvenlik kavramını sosyal olarak inşa edilen bir olgu olarak ele almaktadır. Bu perspektife göre, güvenlik anlayışı, devletlerin birbirlerine yönelik algıları, kimlikleri ve sosyal etkileşimleri üzerinden şekillenmektedir. Konstrüktivist bakış açısı

“Konstrüktivist teoriye göre, devletler arası güvenlik, devletlerin birbirleriyle olan etkileşimleri, algıları ve kimlikleri doğrultusunda şekillenmektedir” (Karikatür: UCLA, 2024).

sında güvenlik, sabit bir gerçeklik olmaktan çok, devletler arası ilişkilerdeki kimlikler, normlar ve paylaşılan değerlerle inşa edilen bir süreçtir. Dolayısıyla, devletlerin güvenlik politikaları, karşılıklı algılar ve toplumsal normlarla şekillenmekte; bu politikalar, sosyal bağlamda anlam kazanmaktadır (Ertem, 2012). Bu bağlamda, istihbarat, konstrüktivist güvenlik anlayışında, devletler arasındaki ilişkilerde karşılıklı güvenin ve anlayışın inşasında önemli bir araç olarak görülmektedir (Newman, 2001).

Konstrüktivist teori, güvenlik politikalarının sadece askeri ve maddi güç üzerinden değil, aynı zamanda sosyal etkileşimler ve sosyal yapıların inşa edilmesi yoluyla şekillendiğini savunmaktadır.

Konstrüktivist teoriye göre, devletler arası güvenlik, devletlerin birbirleriyle olan etkileşimleri, algıları ve kimlikleri doğrultusunda şekillenmektedir. İstihbarat, bu süreçte devletlerin birbirlerine yönelik güven veya güvensizlik oluşturmalarında kritik bir rol oynamaktadır. Konstrüktivist bakış açısında istihbarat, sadece devletlerin askeri kapasitelerini değerlendirmek için değil, aynı zamanda devletlerin birbirleriyle olan ilişkilerini anlamlandırmak ve sosyal normlar etrafında güven inşa etmek için kullanılmaktadır. Bu bağlamda, istihbarat, devletler arası algıların, kimliklerin ve ortak normların şekillenmesine yardımcı olurken, uluslararası ilişkilerde barışçıl ve işbirliğine dayalı bir güvenlik anlayışının gelişmesine katkı sağlamaktadır. Konstrüktivist perspektifte, devletlerin

güvenlik endişelerini belirleyen faktörler arasında normların, değerlerin ve sosyal yapıların rolü vurgulanmaktadır. İstihbarat, devletlerin birbirlerine yönelik algılarını şekillendirirken, bu algıların sosyal bağlamında güvenlik politikalarının nasıl inşa edileceğini belirlemektedir. Örneğin, dost-düşman algısı, istihbaratın topladığı bilgilere dayalı olarak değişebilir ve bu algılar, devletler arası güvenlik politikalarının temellerini oluşturabilir. İstihbarat, bu anlamda, güvenlik politikalarının inşasında kimlikler ve algıların nasıl şekillendiğini anlamak için önemli bir araçtır.

Konstrüktivist teori, güvenlik politikalarının sadece askeri ve maddi güç üzerinden değil, aynı zamanda sosyal etkileşimler ve sosyal yapıların inşa edilmesi yoluyla şekillendiğini savunmaktadır. İstihbarat, bu sosyal inşa süreçlerinde önemli bir rol oynamaktadır. Devletler, istihbarat faaliyetleri yoluyla diğer devletlerin niyetlerini, kimliklerini ve güvenlik politikalarını anlamaya çalışmakta ve bu bilgiler doğrultusunda kendi güvenlik politikalarını geliştirmektedirler. Bu süreçte, istihbaratın topladığı bilgiler, devletler arası algıların nasıl şekillendiğini ve bu algıların güvenlik politikalarına nasıl yansıdığını belirlemektedir. Konstrüktivist bakış açısında, güvenlik, sabit bir gerçeklik olmaktan çok, değişen sosyal normlar ve etkileşimler doğrultusunda şekillenen dinamik bir süreçtir. İstihbarat, bu sürecin bir parçası olarak, devletlerin birbirlerine yönelik algılarını ve kimliklerini inşa etmelerinde ve değiştirmelerinde rol oynar. Örneğin, bir devletin düşman olarak algıladığı başka bir devletle istihbarat yoluyla kurduğu etkileşim, bu algının zamanla değişmesine ve güvene dayalı yeni bir ilişkinin inşa edilmesine olanak tanıyabilir. Bu doğrultuda, istihbaratın işlevi, devletler arası güvenlik politikalarının sosyal normlar ve ilişkiler doğrultusunda nasıl inşa edildiğini anlamaktır.

Konstrüktivist teoriye göre, devletlerin güvenlik politikaları, kimlikler ve sosyal normlar etrafında şekillenmektedir. Bu bağlamda, istihbarat, devletlerin kimliklerini ve diğer devletlerle olan ilişkilerini anlamalarına katkı sağlamaktadır. Kimlik, devletlerin uluslararası arenada nasıl davrandıklarını ve güvenlik politikalarını nasıl şekillendirdiklerini belirleyen temel bir unsurdur. Devletler, istihbarat yoluyla diğer devletlerin kimliklerini anlamaya çalışmakta ve bu kimlikler doğrultusunda güvenlik stratejileri geliştirmektedirler. Ayrıca, istihbarat, uluslararası normların nasıl şekillendiğini ve bu normların güvenlik politikalarına nasıl yansıdığını anlamak için kritik bir araç olarak işlev görmektedir. Konstrüktivist perspektif, güvenlik anlayışını devletlerin kimlikleri ve normlar doğrultusunda şekillendirmektedir. İstihbarat, bu süreçte devletler arası algıların ve kimliklerin inşasında önemli bir rol oynamaktadır. Güvenlik politikaları, sosyal bağlamda anlam kazandığından, istihbaratın topladığı bilgiler, devletler arasındaki güvenlik ilişkilerini yeniden yapılandırmak için kullanılabilir (Ertem, 2021). Örneğin, bir devletin istihbarat yoluyla elde ettiği bilgiler, başka bir devletle olan ilişkilerinde güven oluşturabilir ve bu güven, devletler arası barışçıl bir güvenlik ortamının oluşmasına katkı sağlayabilir.

Istihbaratın Güvenlik Politikalarındaki Rolü

İstihbarat, bir devletin ulusal güvenlik politikalarını şekillendirme ve koruma sürecinde merkezi bir rol oynamaktadır (Söylemez, 2019). Her bir teori başlığı altında istihbaratın bu politikalar üzerindeki etkisi ve işlevi farklı açılardan ele alınmaktadır. Realist teoriye göre, istihbarat, uluslararası anarşi içinde devletlerin kendi güvenliklerini sağlama arayışında en kritik araçlardan biridir. Realist bakış açısında, istihbaratın temel işlevi, devletin ulusal çıkarlarını

tehdit edebilecek dış güçlerin niyetlerini ve askeri kapasitelerini önceden belirleyerek, bu tehditlere karşı stratejik önlemler alınmasını sağlamaktır. Bu bağlamda istihbarat, güç dengesi ve güvenlik politikalarının oluşumunda devletin hayatta kalması için vazgeçilmez bir araçtır. Realist teori, devletlerin dış tehditleri analiz etmek ve bunlara karşı savunma stratejileri geliştirmek için istihbaratın önemini vurgular.

Liberal teori ise, istihbaratın sadece ulusal güvenliğin korunması için değil, aynı zamanda devletler arası işbirliği ve uluslararası kurumlar aracılığıyla barışın sürdürülmesi için de kritik olduğunu savunur. Liberal bakış açısında, istihbarat, devletlerin birbirine karşı güven inşa etmeleri ve ortak tehditlerle mücadelede işbirliği yapmaları için bir araç olarak görülmektedir. Uluslararası güvenlik ittifaklarının güçlenmesi ve demokratik devletler arasındaki işbirliği süreçlerinde istihbarat paylaşımı, liberal teori açısından uluslararası barış ve güvenliğe katkı sağlamaktadır. Bu perspektifte istihbarat, devletlerin sadece kendi ulusal çıkarlarını korumak için değil, küresel barışın tesisinde ve uluslararası işbirliğini teşvik etmede önemli bir araç olarak değerlendirilir.

Marksist teori ise, istihbaratı kapitalist devletlerin egemen sınıfların çıkarlarını koruma aracı olarak görür. Bu perspektifte, istihbarat, sınıfsal yapının korunması ve emperyalist devletlerin ekonomik çıkarlarını genişletmek amacıyla kullanılır. Marksist bakış açısında, uluslararası güvenlik ve çatışmalar, devletlerin ekonomik çıkarlar ve kaynaklar üzerindeki mücadeleleri doğrultusunda şekillenir. İstihbarat, kapitalist devletlerin bu mücadeleleri yönetmek ve kendi ekonomik çıkarlarını tehdit edebilecek unsurları ortadan kaldırmak amacıyla kullanılmaktadır. Bu bağlamda, istihbarat, Marksist teorinin güvenlik politikaları açısından, sınıf mücadelesinin bir aracı olarak değerlendirilir ve devletlerin kapita-

list sistem içinde egemen sınıfların çıkarlarını koruma işlevi görür.

Konstrüktivist teoriye göre, istihbaratın güvenlik politikalarındaki rolü, devletlerin birbirlerine yönelik algılarını, kimliklerini ve sosyal normlarını inşa etme süreciyle yakından ilişkilidir. Konstrüktivist bakış açısında, güvenlik tehditleri ve ulusal güvenlik stratejileri, devletler arası sosyal etkileşimlerin ve kimliklerin bir ürünü olarak şekillenir. İstihbarat, devletler arasında kimliklerin ve algıların inşasında kritik bir rol oynar. Örneğin, bir devletin istihbarat faaliyetleri yoluyla elde ettiği bilgiler, diğer devletlerle olan ilişkilerinde güven inşa etmesine veya tehdit algılarını değiştirmesine olanak tanır (Kavırsacı, 2020). Bu bağlamda, konstrüktivist perspektifte istihbarat, sosyal süreçlerin bir parçası olarak güvenlik politikalarının şekillendirilmesine katkıda bulunur.

Türkiye'nin Güvenlik Politikalarının Tarihsel Arka Planı ve Güvenlik Tehditleri

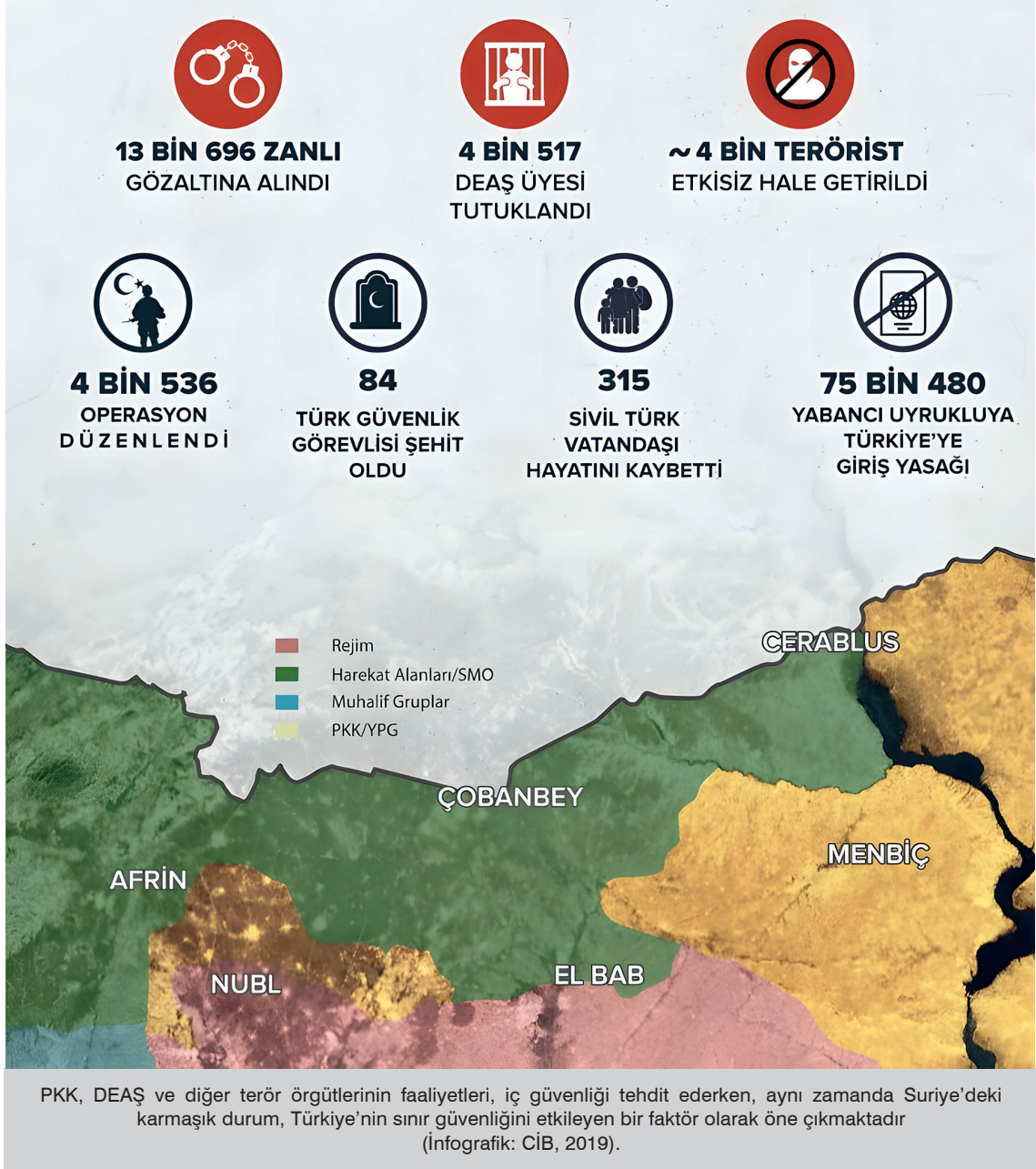
Türkiye, tarih boyunca çeşitli iç ve dış tehditlerle karşı karşıya kalmış stratejik bir konuma sahip bir ülke olmuştur. Özellikle coğrafi konumu, farklı kültürlerin kesişme noktasında bulunması ve tarihsel geçmişi, Türkiye'nin güvenlik politikalarını etkilemiş ve şekillendirmiştir (Bilgin, 2007; Karakullukçu, 2014; Diez, 2012; Fidan, 1999). Osmanlı İmparatorluğu'ndan modern Türkiye'ye geçiş sürecinde, ülkenin sınırları, bölgesel dinamikler ve uluslararası ilişkilerdeki değişimler, güvenlik politikalarının evriminde önemli rol oynamıştır. Özellikle Soğuk Savaş döneminde, Türkiye'nin NATO'ya üyeliği ve Sovyet tehdidi gibi bölgesel dinamikler, ülkenin güvenlik politikalarını belirlemede etkili olmuştur. Bu dönemdeki stratejik tercihler, Türkiye'nin Batı ile olan ilişkilerini şekillendirmiş ve istihbarat teşkilatlarının rolünü güç-

lendirmiştir. Sonraki yıllarda, bölgesel çatışmalar, terörizm gibi gelişmeler, Türkiye'nin güvenlik politikalarını dönüştürmüş ve istihbarat teşkilatlarının operasyonel faaliyetlerine yeni boyutlar kazandırmıştır. Türkiye'nin güvenlik politikalarının tarihsel arka planı, ülkenin iç ve dış tehditlere karşı stratejik yaklaşımını ve istihbarat teşkilatlarının bu politikadaki rolünü anlamak açısından önemlidir (Aydın, 2014).

Son dönemdeki jeopolitik değişimler ve bölgesel krizler, ülkenin güvenliği açısından çeşitli zorluklar oluşturmaktadır. Sınır komşularındaki istikrarsızlık, terör örgütlerinin varlığı, etnik ve dini ayrılıklar, siber saldırılar ve uluslararası düzeydeki belirsizlikler, Türkiye'nin güvenliği açısından önem arz etmektedir.

Türkiye, bölgesel ve küresel dinamiklerin etkisi altında farklı güvenlik tehditleriyle karşı karşıya kalmaktadır. Özellikle son dönemdeki jeopolitik değişimler ve bölgesel krizler, ülkenin güvenliği açısından çeşitli zorluklar oluşturmaktadır. Sınır komşularındaki istikrarsızlık, terör örgütlerinin varlığı, etnik ve dini ayrılıklar, siber saldırılar ve uluslararası düzeydeki belirsizlikler, Türkiye'nin güvenliği açısından önem arz etmektedir. Özellikle Suriye ve Irak'taki iç çatışmalar, bölgesel istikrarsızlık ve terör örgütlerinin varlığı, Türkiye'nin sınırları boyunca ciddi güvenlik riskleri oluşturmaktadır. PKK, DEAŞ ve diğer terör örgütlerinin faaliyetleri, iç güvenliği tehdit ederken, aynı zamanda Suriye'deki karmaşık durum, Türkiye'nin sınır güvenliğini etkileyen bir faktör olarak öne çıkmaktadır.

Şekil 1. Türkiye'nin DEAŞ ile Mücadelesi (2019)

Bunun yanı sıra, siber saldırılar giderek artan bir tehdit unsuru haline gelmiş ve Türkiye'nin siber güvenlik kapasitesini güçlendirmesi gereken bir alan olarak öne çıkmıştır. Tüm bu tehditler, Tür-

kiye'nin güvenlik politikalarını yeniden değerlendirmesini ve istihbarat teşkilatlarının bu tehditlere karşı etkin bir şekilde mücadele etmesini zorunlu hale getirmektedir. (Açıkbaş, 2022).

İstihbaratın Türkiye'nin Ulusal Güvenliğine Katkıları

Türkiye, jeopolitik konumu, bölgesel dinamikleri ve karşı karşıya olduğu güvenlik tehditleri nedeniyle istihbarat faaliyetlerine büyük önem veren bir ülkedir. Ulusal güvenliği sağlamak amacıyla kurulan istihbarat teşkilatları, iç ve dış tehditlerin analiz edilmesi, terörle mücadele, sınır güvenliği ve uluslararası ilişkilerde strateji belirleme gibi birçok alanda etkin rol oynamaktadır (Yılmaz, 2012). Türkiye'deki başlıca istihbarat sağlayan organizasyonlar arasında Milli İstihbarat Teşkilatı (MİT), Emniyet Genel Müdürlüğü İstihbarat Dairesi Başkanlığı ve Jandarma İstihbarat yer almaktadır. Bu teşkilatlar, ulusal güvenliği sağlamak ve korumak için çeşitli alanlarda faaliyet göstermektedirler (Dağdeviren & Kedikli, 2023).

PKK, DEAŞ ve FETÖ gibi terör örgütlerine karşı yürütülen operasyonlarda MİT'in sağladığı istihbarat verileri, örgütlerin faaliyetlerini izlemek, terörist liderlerini etkisiz hale getirmek ve örgütsel ağları çözmek için önemli bir kaynak teşkil etmektedir.

Milli İstihbarat Teşkilatı (MİT), Türkiye'nin dış ve iç tehditlere karşı yürüttüğü güvenlik politikalarının merkezinde yer alır. MİT, özellikle terörle mücadele konusunda kritik bir rol oynamaktadır. PKK, DEAŞ ve FETÖ gibi terör örgütlerine karşı yürütülen operasyonlarda MİT'in sağladığı istihbarat verileri, örgütlerin faaliyetlerini izlemek, terörist liderlerini etkisiz hale getirmek ve örgütsel ağları çözmek için önemli bir kaynak

teşkil etmektedir. Örneğin, 2019 yılında MİT'in sağladığı istihbarat sayesinde, Suriye'de DEAŞ'ın lideri olan Ebu Bekir el-Bağdadi'nin saklandığı yer belirlenmiş ve uluslararası bir operasyonla etkisiz hale getirilmesi sağlanmıştır. Bu tür operasyonlar, MİT'in uluslararası terörle mücadeledeki başarısını ve Türkiye'nin güvenliğine sağladığı katkıyı somut bir şekilde ortaya koymaktadır (Acar, 2019).

Emniyet Genel Müdürlüğü İstihbarat Dairesi Başkanlığı, Türkiye'nin iç güvenliğinin sağlanmasında kritik bir rol oynar. İç tehditler, organize suçlar, yasadışı silah ticareti, uyuşturucu kaçakçılığı ve terör örgütlerinin şehirlerdeki yapılanmalarına karşı elde edilen istihbarat bilgileri, güvenlik güçlerinin operasyonel faaliyetlerine yön vermektedir. Özellikle metropollerdeki terör tehditlerinin önlenmesinde, Emniyet İstihbaratı'nın sağladığı veriler sayesinde pek çok saldırı engellenmiş ve terörist grupların şehir içindeki hücre yapılanmaları çöktürülmüştür.

Jandarma İstihbarat, Türkiye'nin kırsal bölgelerdeki güvenlik operasyonlarında ve sınır güvenliğinde önemli bir katkı sağlamaktadır. Türkiye'nin sınır ötesi operasyonları ve sınır güvenliğini sağlama çabalarında Jandarma İstihbarat'ın topladığı veriler, sınırdan yasa dışı yollarla geçmeye çalışan unsurların tespit edilmesi, terör örgütlerinin kırsal alanlardaki faaliyetlerinin izlenmesi ve sınır ötesi operasyonların planlanmasında önemli rol oynamaktadır. Özellikle Suriye ve Irak sınırında terör örgütlerinin geçişlerini engellemeye yönelik operasyonlar, Jandarma İstihbarat'ın sahadan topladığı detaylı bilgilere dayanmaktadır.

Türkiye'nin ulusal güvenliği açısından bir diğer önemli konu sınır güvenliğidir. İstihbarat teşkilatları, özellikle yasadışı göç, insan kaçakçılığı ve sınır ötesi terör tehditlerine karşı sınır güvenliğinin sağlanmasında önemli bir rol oynamaktadır.

Türkiye'nin Suriye sınırında yaşanan iç savaş ve mülteci krizleri bağlamında, sınır güvenliği konusundaki istihbarat faaliyetleri, sınırın kontrol altında tutulması ve güvenlik risklerinin en aza indirilmesi açısından büyük önem taşımaktadır. İstihbarat birimleri, yasadışı göçmen geçişlerini önlemek, sınır ötesi terör faaliyetlerini izlemek ve sınır güvenliğini sağlamak için sürekli olarak bilgi toplamakta ve bu bilgileri sınır güvenlik birimlerine iletmektedir.

Bölgesel ve uluslararası ilişkilerde de istihbaratın önemi büyüktür. Türkiye'nin komşu ülkelerdeki siyasi ve askeri gelişmeleri yakından takip etmesi, dış politika stratejilerini belirlemede önemli bir etkiye sahiptir. İstihbarat teşkilatlarının sağladığı bilgiler, Türkiye'nin bölgesel güç dengelerini anlamasına, komşu ülkelerle ilişkilerini yönetmesine ve uluslararası platformlarda pozisyon almasına yardımcı olur. Örneğin, Libya ve Suriye gibi çatışma bölgelerinde MİT'in sağladığı istihbarat verileri, Türkiye'nin askeri müdahalelerini planlamasında ve bu bölgelerdeki güvenlik durumunu değerlendirmesinde hayati rol oynamaktadır.

Sonuç olarak, Türkiye'nin ulusal güvenliği açısından istihbarat teşkilatlarının sağladığı katkılar oldukça kritiktir. Terörle mücadele, sınır güvenliği, uluslararası işbirlikleri ve dış politika stratejilerinin belirlenmesi gibi alanlarda istihbaratın sağladığı bilgiler, Türkiye'nin iç ve dış tehditlerle başa çıkma kapasitesini artırmaktadır. İstihbarat teşkilatlarının etkin çalışmaları sayesinde, Türkiye'nin ulusal güvenliği tehditlere karşı daha sağlam bir şekilde korunmakta ve ülkenin güvenlik politikaları zamanında alınan stratejik kararlarla şekillendirilmektedir. İstihbaratın doğruluğu ve etkinliği, Türkiye'nin bölgesel ve küresel arenadaki rolünü güçlendiren önemli bir unsurdur.

Türkiye'nin Güvenlik Politikalarında Siber Güvenlik Teknolojilerinin Yeri

Siber güvenlik, günümüzde ulusal güvenlik politikalarının merkezi bir bileşeni haline gelmiştir. Siber tehditler, sadece devletlerin askeri ve siyasi yapılarına yönelik değil, aynı zamanda ekonomik sistemlerine

Şekil 2. 2022'de Askeriye ve Savunma Sanayiine Yönelik Siber Saldırıları

"Siber güvenlik, günümüzde ulusal güvenlik politikalarının merkezi bir bileşeni haline gelmiştir" (Şekil: KonBriefing, 2024).

de ciddi zararlar verebilmektedir (Singer & Friedman, 2014). Türkiye, artan siber saldırılara karşı siber güvenlik teknolojilerini geliştirerek bu alanda stratejik bir pozisyon edinmeyi hedeflemektedir.

Siber güvenlik, günümüzde ulusal güvenliğin yanı sıra ekonomik güvenliğin de önemli bir bileşeni olarak kabul edilmektedir. Çin'in, Hollanda merkezli ASML şirketinden ileri düzey yarı iletken teknolojilerine ait bilgileri çalması, siber güvenliğin ekonomik ilişkilerdeki stratejik önemini ortaya koymaktadır. Bu olay, Batı dünyasının Çin'e karşı daha sert politikalar geliştirmesine yol açmış, siber casusluk ve ekonomik güvenlik konularını uluslararası gündemin ön sıralarına taşımıştır (Segal, 2022). Bu bağlamda, siber güvenlik teknolojileri, sadece askeri bir gereklilik olmaktan çıkmış, ekonomik rekabetin bir unsuru haline gelmiştir. Türkiye de benzer bir yaklaşımla siber güvenliğin önemini kavramış ve bu alandaki kapasitesini artırmak amacıyla çeşitli adımlar atmıştır. Milli Siber Güvenlik Stratejisi ve Eylem Planı gibi belgeler, Türkiye'nin bu konudaki yol haritasını belirlemiş, kamu ve özel sektörün iş birliği ile milli siber güvenlik çözümlerinin geliştirilmesi teşvik edilmiştir.

Türkiye'nin siber güvenlik alanındaki en önemli

adımlarından biri, Ulusal Siber Olaylara Müdahale Merkezi'nin (USOM) kurulması olmuştur. Bu merkez, Türkiye'nin siber tehditlere karşı erken uyarı ve müdahale kapasitesini artırarak ulusal güvenliği güçlendirmeyi amaçlamaktadır. Ayrıca, yerli yazılım ve donanım geliştirme çalışmaları, Türkiye'nin siber güvenlik kapasitesinin artırılmasına önemli katkılar sağlamaktadır. Özellikle Aselsan ve Havelsan gibi savunma sanayii şirketleri, siber güvenlik yazılımları ve çözümleri üreterek bu alandaki dışa bağımlılığı azaltmayı hedeflemektedir. Türkiye'nin siber güvenlik politikaları, ulusal güvenlik stratejileri ile paralel olarak geliştirilmekte ve bu alanda kamu-özel sektör iş birliği büyük önem taşımaktadır. Bu iş birliği çerçevesinde, siber güvenlikte yerli ve milli çözümler üretmek için üniversiteler, araştırma merkezleri ve teknoloji şirketleri arasındaki ortak çalışmalar teşvik edilmektedir.

Gelecekte, siber güvenlik teknolojilerinin devletlerarası ilişkilerdeki stratejik önemi artmaya devam edecektir. Siber saldırılar, sadece veri hırsızlığı ile sınırlı kalmamakta, aynı zamanda kritik altyapıları hedef alarak devletlerin ekonomik ve siyasi güçlerini zayıflatmaktadır (Healey, 2013).

Şekil 3. 2022'de Askeriye ve Savunma Sanayiine Yönelik Siber Saldırıları (ülkelere göre sayılar)

Siber tehditler, sadece devletlerin askeri ve siyasi yapılarına yönelik değil, aynı zamanda ekonomik sistemlerine de ciddi zararlar verebilmektedir (Şekil: KonBriefing, 2024).

Türkiye, bu tehditlerle mücadele edebilmek için siber güvenlik kapasitelerini artırmayı ve milli siber güvenlik çözümlerini geliştirmeyi sürdürecektir. Bu alanda bölgesel bir lider olma hedefi, Türkiye'nin güvenlik politikalarını şekillendiren ana unsurlardan biri olacaktır.

Siber güvenlik, Türkiye'nin ulusal güvenlik politikalarının temel bir bileşeni haline gelmiştir. Artan siber tehditler, siber güvenlik teknolojilerine yapılan yatırımların önemini vurgulamakta ve bu alandaki bağımsızlık, ulusal güvenlik için kritik bir hedef olarak görülmektedir. Türkiye'nin, siber güvenlikte milli çözümler üreterek siber bağımsızlığını sağlama yönündeki çabaları, ulusal ve uluslararası güvenlik politikalarında daha güçlü bir konum edinmesine katkı sağlayacaktır.

Sonuç

Bu çalışmada, istihbaratın ulusal güvenlik politikalarına olan katkıları, farklı uluslararası ilişkiler teorileri perspektifinden ele alınmıştır. Her bir teori, istihbaratın güvenlik politikalarındaki rolünü kendi temel yaklaşımlarına uygun şekilde değerlendirmiştir.

Realist teoriye göre, uluslararası sistemin anarşik yapısı içinde devletler sürekli bir güvenlik arayışı içerisinde. Bu bağlamda, istihbarat, devletlerin rakiplerini izleyerek güç dengesi kurmalarına ve stratejik önlemler almalarına olanak tanıyan temel bir araç olarak işlev görmektedir. Realistler, istihbaratı, devletlerin ulusal çıkarlarını ve egemenliklerini korumak için hayati bir unsur olarak görmektedir.

Liberal teori, istihbaratı, sadece güvenlik sağlama ya yönelik bir araç olarak değil, aynı zamanda uluslararası işbirliğini teşvik eden bir mekanizma olarak değerlendirmektedir. Liberal bakış açısına göre, devletler arası işbirliği, barışın sağlanması için kritik öneme sahiptir ve istihbarat paylaşımı bu işbirliğini güçlendiren bir unsur olarak kabul edilmektedir.

Uluslararası kurumlar ve ittifaklar aracılığıyla istihbaratın kullanımı, küresel güvenliğe katkı sağlamaktadır.

Marksist teori, istihbaratı, kapitalist devletlerin egemen sınıfların çıkarlarını koruma aracı olarak ele alır. Bu teoriye göre, istihbarat, sınıf mücadelesinin bir parçası olarak, kapitalist sistemin devamını sağlamak ve emperyalist politikalar doğrultusunda ekonomik çıkarları korumak amacıyla kullanılmaktadır. Marksist perspektifte, güvenlik politikaları ekonomik eşitsizlikler ve sınıf mücadelesi bağlamında şekillenmektedir.

Konstrüktivist teori ise, istihbaratın sosyal olarak inşa edilen güvenlik algıları ve devletler arası ilişkilerdeki kimliklerin oluşumundaki rolüne odaklanır. Bu yaklaşıma göre, güvenlik tehditleri ve ulusal güvenlik politikaları, devletlerin birbirlerine yönelik algıları ve sosyal normlar doğrultusunda şekillenir. İstihbarat, bu algıların inşasında önemli bir unsur olarak kabul edilir ve devletler arası güveni oluşturma sürecinde kritik bir rol oynar.

Devletlerarası ilişkilerde siber güvenlik teknolojileri stratejik bir öneme sahiptir. Türkiye'nin ulusal güvenlik stratejileri ile siber güvenlik politikaları paralel olarak gelişmektedir. Kamu ve özel sektör işbirliğiyle siber güvenlikte yerli ve milli çözümler üretmek amaçlanmaktadır. Güvenlik politikalarının şekillenmesinde siber saldırılarla mücadele kapasitesini arttırmak önemli bir bileşen haline gelmiştir. Ulusal ve uluslararası güvenlik politikalarında daha güçlü bir konum edinmek ve siber bağımsızlığı sağlamak için siber güvenlikte milli çözümler üretmek, Türkiye'nin attığı önemli adımlardandır.

Sonuç olarak, istihbarat, her bir teori açısından farklı işlevlere sahip olsa da, devletlerin ulusal güvenlik politikalarının şekillendirilmesinde merkezi bir rol oynamaktadır. İster güç dengesi kurma aracı, ister uluslararası işbirliğini destekleyen bir mekanizma ya da sınıf mücadelesinde bir kontrol aracı olsun,

istihbaratın ulusal ve uluslararası güvenlik açısından hayati öneme sahip olduğu görülmektedir. Bu çalışma, istihbaratın güvenlik politikalarındaki çok yönlü rolünü ve teorik çerçeveler içinde nasıl değerlendirildiğini detaylı bir şekilde incelemektedir. 🌸

Kaynakça

- Acar, Ü. (2019). Yönlendirici Güç: İstihbarat Servisleri. *Uluslararası Kriz ve Siyaset Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 103-134.
- Açıkbaş, A. E. (2022). Türkiye'nin Milli Güvenlik Politikası. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 9(2), 50-65.
- Andrew, C. (1997). The Future of European Security and the Role of Intelligence. *Irish Studies in International Affairs*, 8, 49-56.
- Aydın, M., Ereker, F. (2014). Türkiye'de güvenlik: algı, politika, yapı. *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 11(43), 127-156.
- Baylis, J. (2008). Uluslararası ilişkilerde güvenlik kavramı. *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 5(18), 69-85.
- Bilgin, P. (2007). Only strong states can survive in Turkey's geography: the uses of "geopolitical truths" in Turkey. *Political geography*, 26(7), 740-756.
- Birdişi, F. (2011). Ulusal güvenlik kavramının tarihsel ve düşünsel temelleri. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(31), 149-169.
- Booth, K. (1991). Security in Anarchy: Utopian Realism in Theory and Practice, *International Affairs*, 67(3), 527-545.
- Booth, K. (2007). *Theory of world security*. Cambridge University Press.
- Dağdeviren, I., Kedikli, U. (2023). Devletin Güvenlik ve Terörle Mücadele Aracı Olarak İstihbarat Yöntemleri ve Önemli Uygulama Örnekleri: İngiltere, ABD, İsrail ve Türkiye. *Abant Sosyal Bilimler Dergisi*, 23(3), 1351-1368.
- Diez, T. (2012). Insulator, Bridge, Regional Center? Turkey and Regional Security. (ed. Ebru Canan-Sokullu) *Debating Security in Turkey: Challenges and Changes in the Twenty-first Century*, 45-54. Lexington Books.
- Doyle, M. V. (2005). Three Pillars of the Liberal Peace. *American Political Science Review*, 99(3), 463-466.
- Ertem, H. S. (2012). Kimlik ve güvenlik ilişkisine konstrüktivist bir yaklaşım: "Kimliğin güvenliği" ve "güvenliğin kimliği". *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, 8(16), 177-236.
- Ertem, H. S., Düzgün, A. N. (2021). Uluslararası İlişkiler Disiplininde Ontolojik Güvenlik Teorisi: Kavram ve Literatür Odaklı Bir İnceleme. *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, 17(37), 39-83.
- Fidan, H. (1999). *Intelligence and Foreign Policy: A Comparison of British, American and Turkish Intelligence Systems*. (Doktora Tezi). Bilkent Üniversitesi. Ankara.
- Gill, P. (2012). Intelligence, Threat, Risk and the Challenge of Oversight, *Intelligence and National Security*, 27(2), 206-222.
- Hastedt, G. (1998). Seeking economic security through intelligence. *International Journal of Intelligence and Counter Intelligence*, 11(4), 385-401.
- Healey, J. (2013). *A Fierce Domain: Conflict in Cyberspace, 1986 to 2012*. Washington, DC: Cyber Conflict Studies Association.
- Hilsman, R. (1952). Intelligence and policy-making in foreign affairs. *World Politics* 5(1), 1-45.
- Hoffmann, S. (2022). The geopolitical economy of state-led intelligence-commerce: two examples from Iraq and West Germany, *Globalizations*, 1-17.
- Jervis, R. (1986). Intelligence and Foreign Policy: A Review Essay. *International Security*, 11(3), 141-161.
- Jones, R., Davies, G. A. M. (2012). Democratic Peace or Clash of Civilizations? Target States and Support for War in Britain and the United States. *The Journal of Politics*, 74(4), 1038-1052.
- Karabulut, A., Değer, F. (2015). Uluslararası İlişkilerde Güvenlik Kavramı ve Realist Yaklaşım'a Genel Bakış. *İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(2), 69-79.
- Karakullukçu, M. (2014). Middle East Regional Security Challenges: The View from Turkey. *Bulletin of the American Academy of Arts and Sciences*, 67(2), 31-35.
- Kavıracı, O., Demirbaş, M. (2020). İstihbarat Faaliyetlerinin Devlet Güvenliği Açısından İncelenmesi. *Anadolu Strateji Dergisi*, 2(1), 49-64.
- Kolasi, K. (2014). Eleştirel Teori ve Güvenlik: Kimin İçin Güvenlik?. *Uluslararası İlişkilerde Güvenlik Kavramı: Teorik Değerlendirmeler*, 121-154.
- Layne, C. (1994). Kant or Cant: The Myth of the Democratic Peace. *International Security*, 19(2), 5-49.
- Moran, A. (2015). Intelligence and security. *International Security Studies: Theory and Practice*, 178-190. Routledge.
- Newman, E. (2001). Human security and constructivism. *International studies perspectives*, 2(3), 239-251.
- Sandıklı, A., Emekler, B. (2012). Güvenlik Yaklaşımlarında Değişim ve Dönüşüm. (ed.), *Teoriler Işığında Güvenlik, Savaş, Barış ve Çatışma Çözümleri*, İstanbul: Bilsam Yayınları.
- Scott, L., Jackson, P. (2004). The Study of Intelligence in Theory and Practice. *Intelligence & National Security*, 19(2), 139-169.
- Segal, A. (2022). *The Hacked World Order: How Nations Fight, Trade, Maneuver, and Manipulate in the Digital Age*. New York: PublicAffairs.
- Singer, P. W., & Friedman, A. (2014). *Cybersecurity and Cyberwar: What Everyone Needs to Know*. Oxford University Press.
- Söylemez, Z. (2019). *Ulusal Güvenlik ve Türk İstihbarat Sistemi*. (Doktora Tezi). Karabük Üniversitesi. Karabük.
- Walt, S. M. (2010). Realism and security. *Oxford Research Encyclopedia of International Studies*.
- Yılmaz, S. (2012). Türkiye'nin iç güvenlik yapılanmasında değişim ihtiyacı. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(3), 17-40.